

МУГАЛЛИМ ХЭМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРҮҮ

ISSN 2181-7138

№ 1 2020 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:
А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Аманжол АЯПОВ
Өсербай ӘЛЕҮОВ
Байрамбай ӨТЕМУРАТОВ
Қадирбай БЕКТУРДИЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Айдын СУЛТАНОВА
Норбек ТАЙЛАКОВ
Тажибай УТЕБАЕВ
Бекзод ХОДЖАЕВ
Гулрухсор ЭРГАШЕВА

Шөлкемлестиріушілер:
Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириу
Министрлиги, ӨЗПИИИ
Қарақалпақстан филиалы

Өзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз хэм
хабар агентлиги тәрәпинен 2007-
жылы 5-мартта дизимге алынды
№ОА-044-санлы гууалық
берилген.

Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жууан қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған узиндилер «Мугаллим хэм узликсиз билимлендириу» журналынан алынды, деп көрсетилуи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген маглыұматларға автор жууанкер.

MAZМУНЫ

ТИЛ ҲАМ АДЕБИЯТ

Акрамова С.Р. Жамол Камол шеърятда ўзбек-тожик сўзларнинг лексик-семантик хусусиятлари (“Ўзбек тили” қасидаси таҳлили асосида)	4
Nurova Yu.U. O‘zbek tilida kelishiklar sinonimiyasi va gap bo‘laklarini ajratish muammolari ...	10
Истамова Ш. М. Захириддин Муҳаммад Бобурнинг тушлари ва унинг бадиий асарлардаги талқини	15
Himoyeva S.J. Ona tili darslarida integrativ ta’lim vositasida tayanch kompetensiyalarni takomillashtirishning metodik asoslari	18

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Самарова Ш. Р. Таълим жараёнида ижодкор шахсни шакллантиришнинг айрим психологик жиҳатлари	22
Karimova M.N. Texnologiya darslarida o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishning zamonaviy usullari	27
Бекманова З.А. Ўқувчида танқидий фикрлашни шакллантиришда ахборот маданиятининг ўрни	31
Абдуманнотов Э.А. Умумтаълим мактаблари ўқувчиларида экскурсия туризми воситасида ватанпарварлик туйғусини шакллантириш механизмларини такомиллаштиришнинг педагогик мазмуни	36
Халлокова М.Э. Нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини оширишнинг усуллари ва методлари	40
Давронова Д. С. Оила ва маҳаллаларда қизларни соғлом турмуш маданиятни шакллантиришнинг педагогик психологик имкониятлари	46
Пўлатов Дж. А. Бўлажак психологлар амалий компетентлигини мониторинг қилиш тизимини такомиллаштириш омиллари	51
Жабборова Д.Ф. Бўлажак ўқитувчиларни касбий тайёрлашда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш жараёнини такомиллаштириш имкониятлари	57
Ашурова О.А. Бўлажак ўқитувчиларни инновацион педагогик фаолиятга тайёрлаш	63
Саримова Д. С. Таълим жараёнида инновациялар	68
Халикова Н.М. Таълим тарбия жараёнида инновацион кластернинг зарурий аҳамияти	72
Махмудова Н. Дж. Хорижий давлатлар таълим тизими ютуқларидан фойдаланиш орқали миллий таълимни ривожлантириш (буюк британиянинг таълим тизими мисолида)	77
Ўринов У.А. Олий таълим битирувчиларини тайёрлашга оид илмий – услубий ишлар ва тадқиқотлар таҳлили	82
Мақсудов У.Қ. Талаба-ёшлар ижтимоий фаоллигини ошириш – ижтимоий педагогик зарурият сифатида	87
Маликова Д.М. Ўқувчиларда мутолаа маданияти қўникмаларини шакллантириш методлари	90

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИҲ, ФИЛОСОФИЯ

Самадова С. С. Талаба ёшларни бағрикенглик руҳида тарбиялашда маънавий-маърифий тадбирлар самарадорлигини ошириш йўллари	94
---	----

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Зайнитдинова М. А. Физика дарсларида фанлар интеграцияси	99
Mirsanov U.M., Djurayeva D.R. Uzluksiz ta'lim tizimida dasturlash tillarini o'qitishga mo'ljallangan elektron o'quv-uslubiy majmualar yaratish va foydalanish usuli	102
Ahmadov I.A., Ramazonov B.M., Xasanov A.E. Chiziqli taqqoslamalar sistemasining yechimlarini ba'zi bir usullari haqida	106
Рузиев Р.А. Информационные технологии в образовании: подходы и принципы проектирования электронных ресурсов	111

БАСЛАЎИШ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Madaminova D. M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini shakllantirish masalalari	117
Ўринова Н. М., Ибрагимова Ш. О. Бўлажак бошлангич синф ўқитувчиларида методик компетентликни ривожлантириш долзарб педагогик муаммо сифатида	120
Pardayev Z.Sh. Boshlang'ich (mehnat) texnologiya ta'limi darslarida o'quvchilarda kreativ qobiliyatni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari	124
Mamasaidova M. A. Muammoli vaziyatlar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida son tushunchasini shakllantirish	127
Нарзикулова Д. Онладаги, мактабдаги низоларнинг болалар ижтимоийлашувига таъсири	132
Тошгемирова Д. С. Нодават мактабгача таълим ташкилотларида таълим сифатини ошириш мазмуни	138
Ҳасанова Г. И. Мактабгача таълим ташкилотларида халқ оғзаки ижоди воситаларидан фойдаланишнинг педагогик мазмуни	143

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Хамроев С.С. Ўқувчиларнинг жисмоний маданиятини ривожлантиришда тўғрақ машғулотларининг ўрни	148
Маъмуров Б.Б. Талаба ёшлар ўртасида спорт ва экскурсия туризми уйғунлигини таъминлашнинг педагогик мазмуни	152
Рахматов О.Ў. Умумтаълим мактаблари ўқувчиларини миллий спорт турларига қизиқишини ривожлантиришнинг педагогик омиллари	155

- Жамоа аъзолари ишининг унумдорлигига;
- Мотивлаштириш даражасига.

Низоли вазиятлар ва низоларнинг кўриб чиқилган йўллари мулоқот бўйича шерикларнинг кайфияти каби уларнинг муносабатларини барқарор бўлишига турлича таъсир кўрсатади. Катталар билан муомалада бола “муроса”, “низони юмшатиш”, “ўз хатосини тан олиш” каби вариантлар қўлланганида муомала маданиятини, турли вазиятлардан чиқиб кетишнинг амалий йўлларини ўрганади. Унда ахлоқини бошқариш кўникмаси шаклланади. “Низодан кетиш”, “конфронтация” ва “мажбурлаш” эса томонларнинг эмоционал ҳолатига, уларнинг келгусидаги муносабатини барқарор бўлишига салбий таъсир кўрсатади. Агарки, шу вазиятда атрофдаги катталар низо иштирокчиларининг қайерда, қандай хатога йўл қўйганликлари, буни олдини олиш учун нималар қилиш мумкинлигини тушунтирсалар, бола улғайиш борасида бу ўғитларни ҳам муваффақиятли ўзлаштиради.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар Стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сон Фармони. – Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда.
2. Анщупов А.Я., Леонов Н.И. и др. Хрестоматия по конфликтологии. – Московский психолого-социальный институт, 2004. 161 б.
3. Маслова С.В. Конфликтология. //Учебное пособие. – Томск: Изд.ТПУ, 2001. 72 б.

РЕЗЮМЕ

Мазкур мақолада оиладаги, мактабдаги низоларнинг болалар ижтимоийлашув жараёнига таъсири ҳақидаги илмий фикрлар баён этилган. Шунингдек мақолада, низоли вазиятларнинг олдини олиш турлари, низоларнинг олдини олиш, низодан кетиш, уни юмшатиш, муросага келиш, адоватнинг юзага келиши, мажбурлаш тўғрисидаги маълумотлар келтирилган.

РЕЗЮМЕ

В данной статье представлены научные взгляды на влияние семейных и школьных конфликтов на социализацию детей. В статье также представлена информация о типах предотвращения конфликтов, предотвращения конфликтов, разрешения конфликтов, смягчения последствий, примирения, враждебности, принуждения.

SUMMARY

This article presents scientific views on the impact of family and school conflicts on the socialization of children. The article also provides information on the types of conflict prevention, conflict prevention, conflict resolution, mitigation, reconciliation, hostility, coercion.

НОДАВЛАТ МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШ МАЗМУНИ

Тоштемурова Д. С.

Жиззах давлат педагогика институти магистри

Таянч сўзлар: нодавлат таълим ташкилотлари, технология, жамият, глобаллашув, концепция, техник восита, ахборот, тарбиячи, илм-фан, техника, фундаментал ва ҳуқуқий база, таълим сифати, мониторинг, бошқариш.

Ключевые слова: неправительственные образовательные организации, технологии, общество, глобализация, концепция, технические средства, информация, педагог, наука, технологии, фундаментальные и правовые основы, качество образования, мониторинг, управление.

Key words: non-governmental educational organizations, technologies, society, globalization, concept, technical means, information, teacher, science, technology, fundamental and legal foundations, quality of education, monitoring, management.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 27 мартдаги “Нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш соҳасидаги фаолиятини лицензиялаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида”ги 241-сонли Қарориди таълим - тарбия жараёнини давлат таълим стандартларига (давлат талабларига), ўқув режаларига ва таълим дастурларига мувофиқ ташкил этиш муҳим вазифа сифатида белгилаб берилган бўлиб “аудиторияларни, ўқув хоналарини замонавий ахборот-коммуникация асбоб-ускуналари, ўқитишнинг техник воситалари ва анжомлар билан жиҳозлаш таълим дастурларини умумий ўрта, касб-хунар ва олий таълим давлат таълим стандартларига мувофиқ, шунингдек, мактабгача таълим, мактабдан ташқари таълим, кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлашга қўйиладиган давлат талабларига мувофиқ амалга ошириш” нодавлат таълим муассасалари фаолияти соҳасида амалга ошириладиган ривожланиш ва ўзгаришларга асос бўлиш билан биргаликда таълим сифатини оширишга ўзига хос талабларни белгилаб берди. Шунингдек, мазкур қарорнинг асосий мақсади ва вазифаларидан бири – иктидорли болалар ва истеъдодли ёшларни аниқлаш ва қўллаб-қувватлаш орқали таълим-тарбиянинг юқори сифатини таъминлайдиган қулай шарт-шароитлар яратиш, илғор халқаро тажрибаларни инобатга олиб, ўқитишнинг инновацион шакллари ҳамда замонавий технологияларидан фойдаланиш асосида таълим соҳасидаги самарадорлик ва натижадорликни ошириш; ўқитувчиларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишнинг самарали тизимини яратиш, ўқитувчилар меҳнатини рағбатлантиришни кучайтиришдир.

Мазкур қарорга жиддий муносабат билан эътибор қаратадиган бўлсак нодавлат таълим муассаса раҳбарлари учун жуда катта масъулият, талаблар, вазифалар ва ишонч мавжудлигини эътироф этамиз. Жумладан, таълим жараёнида иктидорли болалар билан индивидуал ишлаш, педагогик технологиялардан унумли фойдаланиш, ўқитувчиларда ташаббускорлик – педагогик фаолиятга бўлган ижодий муносабатни шакллантириш, моддий ва ижтимоий-психологик рағбатлантиришни кучайтириш таълим сифатини оширишга тизимли ёндашув зарур.

Мамлакатимизда нодавлат таълим муассасаларида таълим тизими, ундаги ўқитиш жараёнини такомиллаштириш мақсадида ривожланган давлатларнинг таълим соҳасидаги ислохотлари таҳлил қилиниб, шу асосида таълим мазмунини модернизациялаш унинг мақсад ва вазифалари, дунё таълими олдида турган глобал вазифаларнинг ҳал қилинишида ечимини кутаётган муаммолар: нодавлат таълим муассасаларининг фаолият мазмуни таҳлили, вазифалари, мақсадларини ўрганиш ва керакли тавсиялар ишлаб чиқиш, таълим хизмати кўрсатувчи барча муассасаларнинг ҳозирги кундаги асосий қийинчиликлари, таълимни ташкил этиш ва унинг сифатини юқори даражага кўтариш, бошқариш, молиялаштириш, таълим муассасаларининг моддий-техник базасини ривожлантириш каби масалаларнинг ҳал қилинишига катта эътибор қаратилмоқда.

Соҳага оид адабиётларнинг назарий таҳлили, нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини оширишда тизимли ёндашувнинг мазмун ва моҳиятини асослаш учун имконият яратди. Таълим сифатини оширишда таджикот объекти тизим сифатида, яъни “харидорғир маҳсулот ишлаб чиқаришга” хизмат қиладиган мураккаб тизим сифатида кўриб чиқилади. Бунда унинг алоқалари ва воситаларининг мазмун-моҳиятига қўра нодавлат таълим муассасалари (бошланғич синф мисолида)ни бир бутун, яъни яхлит ҳолда тасаввур қилиш талаб этилади. Нодавлат таълим муассасаларини ўрганишда алоҳида хусусиятларга эга бўлган бир неча қисмларга ажратиб, улар ўртасидаги алоқалар шунингдек, умумий ўрта таълим мактаблари билан боғлиқлик

хусусиятлари аниқланди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси” да таълим ва фан соҳасини ривожлантиришга эътибор қаратилиб, узлуксиз таълим тизимини янада такомиллаштириш, сифатли таълим хизматлари имкониятларини ошириш, меҳнат бозорининг замонавий эҳтиёжларига мос юқори малакали кадрлар тайёрлаш сиёсатини давом эттириш, муҳим вазифа сифатида белгилаб берилган. Мазкур вазифаларни амалга оширишда “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили»да амалга оширишга оид давлат дастури” да “Меҳнат бозори талабларига асосан, профессионал кадрларни қайта тайёрлаш юзасидан қисқа муддатли тренинг ва ўқув курсларини ўтказиш бўйича нодавлат таълим муассасалари фаолиятини рағбатлантириш” белгилаб қўйилган. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш механизмларини ишлаб чиқиш, ундаги муаммоларни ҳал этиш изчиллик билан ривожланиб бораётган узлуксиз ва замонавий янги фан-технология ютуқларига асосланган бугунги жамиятда бундай ҳолат оддий ижтимоий онг, тафаккурнинг ўсиши натижаси сифатида қаралиши керак. Бу ўринда ҳулосаларни таҳлил қиладиган бўлсак, нодавлат таълим муассасаларида таҳсил олаётган ўқувчиларга келажақда жамият учун жамиятнинг талаби ўз йўналишига эга бўлиб, улар қуйидагича кўринишларда намоён бўлмоқда:

биринчидан – жамиятда ўз мавқеига эга бўлиш учун ижтимоий нуфузли тоифага эга бўлган давлат аттестатини олишга ҳаракат қиладиган ёшларнинг салмоғи;

иккинчидан – ДТС белгиланган ўқув режасига кўра таълим олаётган ўқувчиларнинг қўшимча диплом ва сертификат (чет тилларини ўрганиш ёки компьютер, спорт йўналишлари мисолида) олишга ҳаракат қилувчилар кўлами.

Демак, мамлакатимизда амалга оширилаётган таълим тизимидаги ислохотлар нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш механизмларини ишлаб чиқиш, такомиллаштиришни, яъни ижтимоий-иқтисодий, замонавий талабларга мос келадиغان таълим тизимини шакллантиришни тақозо этмоқда. Бу бугунги куннинг энг асосий талабларидан бири бўлиб, нафақат таълим сифатини ошириш муаммолари, балки ўқитувчиларнинг педагогик фаолиятини инновацион технологиялар асосида ташкил этиш ва уларни шакллантириш замирида, энг аввало, тизимнинг турли бўғини ходимлари фаолиятини такомиллаштиришнинг йўл-йўриқларини аниқлаш, янги шароитларга мувофиқлаштириш ва амалиётга жорий этиш вазифаларини белгилайди.

Шундан келиб чиқиб, таълим сифатини ошириш йўналишида амалга оширилаётган ислохотлар барча нодавлат таълим муассасаларида таълим жараёнини илмий асосда ташкил этиш ва бошқаришда фан-техника ютуқларига асосланган инновацион технологияларнинг энг самарали методларидан фойдаланишни, мутахассислик доирасида ўз билим, кўникма ва малакаларни, янги шахсий ва касбий сифатларни эгаллаб боришни талаб қилади.

Нодавлат таълим муассасаларида таълимнинг сифати:

амалда қўлланилаётган ўқув дастурларининг самарадорлиги ва мақсадга мувофиқлиги;

фундаментал ва ҳуқуқий базанинг яратилганлиги;

таълим мазмунини жамият талаблари билан уйғунлиги;

ахборот ва методик таъминотнинг шакллантирилганлиги;

ўқитиш концепциялари, ДТС, ўқув дастурлари ва бошланғич синф дарсликлари,

ўқув методик қўлланмалар мазмуни орасидаги ўзаро узвийлик;

инновацион фаолият субъектининг компетентлиги ва фаоллиги;
инновацион фаолият субъектининг тайёргарлик даражаси;
фаолиятга акмеологик ёндашув (акме – гуллаган давр, олий нуқта);
креатив ёндашув (креативлик шахснинг ижодкорлик, тадқиқотчилик ва настан-дарт тафаккур кўникмалари);

мазкур ёндашув натижаларининг сифати ва ўқувчиларнинг билимдонлик даражасига кўрсатадиган таъсири;

рефлексив ёндашувга боғлиқ бўлади.

Таълимда сифат менежменти тизими қуйидаги тамойилларга асосланади:

таълимга бўлган талабларни илмий-техник тараққиёт ютуқлари ва халқаро стандартларни ҳисобга олган ҳолда англаш;

истеъмолчига мўлжал олиш, меҳнат бозоридаги кескин рақобат менежмент тизимидан сафарбарлик ва динамикликни талаб этади;

мониторинг натижаларини ҳисобга олган ҳолда ўқув жараёнини доимий такомиллаштириб бориш.

Республикамиз нодавлат таълим муассасаларида сифат менежменти тизими масалаларига бўлган қизиқишларни қуйидагилар билан изоҳлаш мумкин:

Нодавлат таълим муассасаларида таълим сифати соҳасидаги долзарб тушунчалар доирасига қуйидагилар киради:

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифати.

мутахассисларнинг компетентли тайёргарлик даражаси.

инновацион таълим жараёнини ташкил этиш муаммолари.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини тизимли тадқиқ этиш.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифати нормалари.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифати мезонлари.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини баҳолаш.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифати мониторинги.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини таъминлаш.

нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини бошқариш.

Шуни алоҳида эътироф этиб ўтиш жонзки, нодавлат таълим муассасаларида таълим сифатини мониторинг қилиш, бошқаришнинг моделлаштиришнинг асосий элементи, яъни таълим сифати мақсадларни аниқ ифодалашдан иборат бўлиб, у кўп жиҳатдан таълим жараёни фаолиятининг муваффақиятларини белгилаб беради.

Педагогик адабиётлар таҳлили таълим сифати “Quality of Education” - таълимнинг (натижа сифатидаги, жараён сифатидаги, таълим тизими сифатидаги) белгиланган эҳтиёжлар, кадриятлар ва меъёрлар (стандартлар)га мувофиқ келишидир. У шундай тушунчаларда намоён бўлади: таълим бериш сифати (ўқув жараёни, педагогик фаолият); илмий-педагогик кадрлар сифати; таълим дастурлари сифати; моддий-техника базаси сифати; ўқувчилар, таълим олувчилар, таълимни бошқариш сифати; илмий тадқиқотлар сифати ва х.к.лар.

Шунингдек, мактабгача таълим ташкилотлари тарбиячиларининг дарсдан кейинги фаолият натижаларини мунгазам мониторинг ва таҳлил қилиш, ўқувчиларнинг тўғарақларга иштироки ва маънавий маърифий режаларининг мазмунини доимий такомиллаштириб бориш муҳимдир. Нодавлат мактабгача таълим ташкилотлари тарбиячиларининг нафақат педагогик тажрибага, балки таълим методлари ва улардан фойдаланиш, сифат алгоритми ва унинг моҳияти, услублари ва уларни қўллаш каби қатор тушунчаларга ҳам эга бўлиши зарур. Бунинг учун эса мактабгача таълим ташкилотлари тарбиячиси:

давлат таълим стандартлари ҳамда белгиланган тартибда тасдиқланган ўқув режалари ва дастурлари асосида таълим жараёнини ташкил этиши;

педагог ахлоқ-одобига қатъий риоя қилиши;
дарс машғулотларини юқори савияда олиб бориш, таълим мазмунини такомиллаштириш, ўқитиш воситаларини яратишда фаол қатнашиши;

таълим оловчиларнинг кадр-кимматига ҳурмат билан муносабатда бўлиш, уларда меҳнатсеварлик, эзгулик, меҳр-шафқат каби фазилатларни шакллантириш, ўқувчиларни она ватанга садоқат, давлат тилига, миллий ва умуминсоний, тарихий ва маданий қадриятларга, ота-онага ва ўзидан катта ёшдагиларга ҳурмат, атроф-муҳитга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаши;

ўзининг назарий билим даражасини, педагогик маҳорати ва касб малакасини узлуксиз равишда ошириб бориш ва ўз устида мунтазам ишлаши;

таълим жараёни ва ўқув-услубий ишларни такомиллаштириш юзасидан таклифлар ишлаб чиқиши;

таълим оловчиларнинг ота-оналари билан мунтазам ҳамкорликни йўлга қўйиши лозим.

Хулоса қилиб айтганда нодавлат мактабгача таълим ташкилотлари ўқув фаолияти сифатини таъминлашда ўқув жараёнининг илмий, ахборот ва ўқув-услубий таъминоти алоҳида аҳамиятга эга. Таълим жараёнининг самарадорлиги эмоционал муҳитга ҳам бевосита боғлиқ бўлиб, бошланғич синф ўқитувчиси дарсда ўқувчиларнинг ўқув фаолиятини фаоллаштириш учун қизиқарли мавзуга оид материалларни соддадан мураккабга қараб, таълим жараёнининг бошқа умумдидактик принциплари (илмийлик, қўрсатмалилик, тизимлилик, мослик ва бошқалар) инкор этилмаслиги керак.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш соҳасидаги фаолиятини лицензиялаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида”ги 241-сонли Қарори//. Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари тўплами, 2018 й, 24 март

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 22 январдаги “2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Фаол тадбиркорлик, инновацион гоյлар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид Давлат дастури тўғрисида”ги ПФ-5308 сонли Фармони.

3. Incheon Declaration / Education 2030: Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all [Word Education Forum, 19-22 may, 2015, Incheon, Republic of Korea].

4. Тургунов С.Т. Педагогика: Маърузалар тўплами. – Наманган: НамМПИ, 1999. – 109 б.

5. Педагогик технология: муаммо ва истиқболлар (замоновий педагогик технологиянинг илмий-назарий асослари). Муаллифлар гуруҳи. / Т.:ОЎМКХТРМ, 300 бет.

РЕЗЮМЕ

Мазкур мақолада нодавлат таълим муассасалари фаолияти соҳасида амалга оширилаётган ривожланиш ва ўзгаришлар таълим сифатини оширишга хизмат қиладиган метод ва воситалар атрофлича ёритиб берилган. Шунингдек мақолада, таълимда сифат менежменти тизими тамойиллари, таълим дастурларини мактабгача таълимга мослиги, ўқув хоналарини замоновий ахборот-коммуникация асбоб-ускуналари, ўқитишнинг техник воситалари ва анжомлар билан жиҳозлаш масалалари илмий назарий таҳлил қилинган.

РЕЗЮМЕ

В данной статье подробно описываются методы и средства, которые служат для повышения качества образования, развития и изменений в сфере негосударственных образовательных учреждений. В статье также представлен научный и теоретический анализ принципов системы менеджмента качества в образовании, пригодности образовательных программ для дошкольного образования, оснащения классных комнат современным информационно-коммуникационным оборудованием, учебными пособиями и техническими средствами обучения.

This article describes in detail the methods and tools that serve to improve the quality of education, development and changes in the field of non-governmental educational institutions. The article also presents a scientific and theoretical analysis of the principles of the quality management system in education, the suitability of educational programs for preschool education, equipping classrooms with modern information and communication equipment, teaching aids and technical teaching aids.

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИ ВОСИТАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ПЕДАГОГИК МАЗМУНИ

Ҳасанова Г. И.

Жиззах давлат педагогика институти магистри

Таянч сўзлар: техноген цивилизация, мактабгача таълим ташкилотлари, халқ оғзаки ижоди, восита, педагогик мазмун, умумбашарий бадий қиймат, урф-одат, анъана ва кадрият, толериантлик, катта ва мактабга тайёрлов гуруҳи, тарбиячи, болалар, педагогик технология.

Ключевые слова: техногенная цивилизация, дошкольные образовательные организации, фольклор, средство, педагогические содержание, универсальная художественная ценность, традиция, обычаи и ценность, толерантность, взрослая и дошкольная группы, воспитатель, дети, педагогические технологии.

Key words: technological civilization, preschool educational organizations, folklore, means, pedagogical content, universal artistic value, tradition, customs and value, tolerance, adult and preschool groups, educator, children, pedagogical technologies.

Жаҳонда ҳар бир мамлакатнинг, миллий, умумбашарий бадий қийматлари бирлигидан иборат маълум халқ, жамият, тарихий даврга хос маънавий-маърифий талабларга жавоб берадиган урф-одат анъана ва кадриятлари мавжуд бўлиб, бу кадриятлар авлоддан авлодга ўтиб жамият тараққиёти учун хизмат қилади. Халқ оғзаки ижоди инсониятнинг номоддий маданий мероси сифатида эътироф қилингани мактабгача таълим ташкилотларида болаларнинг бадий қизиқиш ва қобилиятини рўёбга чиқариш учун катта аҳамият касб этади, шу боис глобаллашув ва техноген цивилизация шароитида мактабгача таълим ташкилотлари тарбияланувчиларининг маънавий-ахлоқий маданиятини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Дунё миқёсида таълим, фан, маданият ва ахборот соҳасидаги минтақавий, субминтақавий ҳамкорликни юксалтириш масалаларнинг юзага келиши туфайли жамият ва давлат ҳаётининг барча соҳаларини изчил ва барқарор ривожлантиришга доир илмий тадқиқотлар олиб борилмоқда. Бу, ўз навбатида, замонавий педагогик технологияларга таяниб, халқ оғзаки ижоди намуналари ривожини фан ва технология ютуқлари билан ҳамоҳанг тарзда илмий таҳлил қилиш, болаларнинг ижодқорлигини ривожлантириш, стратегик режалаштириш билан боғлиқ кўникма-малакаларини мактабгача таълим ташкилотларида халқ оғзаки ижоди воситаларидан фойдаланишнинг педагогик мазмунини ишлаб чиқиш орқали бадий адабиёт ва тарбия интеграцияси асосида маънавий-ахлоқий фазилатларини шакллантириш заруратини келтириб чиқармоқда.

Оқоридаги ғояларга таяниб, фикримизча мактабгача таълим ташкилотларида халқ оғзаки ижоди воситаларидан фойдаланишнинг педагогик мазмунини ишлаб чиқиш, ўзбек халқининг маданий меросини ўрганишда ва ривожлантиришда миллий ўзига хослиги, маънавий хусусиятлари ҳисобга олиниб, халқ педагогика анъаналарига суянган ҳолда иш кўрилиши муҳим педагогик аҳамият касб этади.

Т. Н. Қары Ниязий атындағы Өзбекстан педагогикалық
илим-изертлеу институтының Ж. Орынбаев атындағы
Қарақалпақстан филиалы

**«МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ» №1**
Нөкис — 2020

Басып шығыуға жууапкер:

А. Тилегенов

Баспаға таярлаган:

А. Тилегенов, Н. Абдукаримов

Оригинал-макеттен басыуға рухсат етилди 22.02.2020. Форматы 60x84^{1/16}.
«Таймс» гарнитурасында офсет усылында басылды.
Шертли б.т. Нашр. т. Нусқасы 2000. Буйырtpa №

«NISO POLIGRAF» ШК босмахонасида босилди.
Тошкент ш., Ҳ. Бойқаро, 51